

Türkiye’de Toplumsal Kurumlara Yönelik Güven ve Suç Korkusu Arasındaki Bağ: Sosyal Sermaye

The Link Between Trust in Social Institutions and Fear of Crime in Turkey: Social Capital

Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN ¹, Öğr.Gör. Engin Durukan ABDULHAKİMOĞULLARI ²,

Arş. Gör. Osman AYDOĞAN ³

Öz

Bu çalışmanın amacı toplumsal kurumlara yönelik güven ve suç korkusu arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Güven duygusu, toplumsal ağlar ve normlarla birlikte sosyal sermayeyi oluşturan ana unsurlardan biridir. Sosyal sermaye açısından zengin, karşılıklı güvenin yüksek olduğu toplumlarda, bir suçun mağduru olmaya yönelik korku anlamına gelen suç korkusunun düşük olması beklenmektedir. Bu kapsamda çalışmanın iki araştırma sorusu bulunmaktadır: Bunlardan ilki “Farklı suç türlerine yönelik suç korkusu, hangi toplumsal kurumlara duyulan güven eksikliğiyle ilişkilidir?” İkincisi ise “Toplumsal kurumlara yönelik güven eksikliği, Dünya Değerler Araştırması’ndan (DDA) elde edilen güven verileriyle ne ölçüde örtüşmektedir?” şeklindedir. Araştırmanın veri kaynaklarını Twitter (X) üzerinden suçla ilişkili anahtar kelimeler aracılığıyla 41122 gönderi ve 1990-2018 yılları arasında Türkiye’de 6 defa yapılan Dünya Değerler Araştırması’nın (DDA) toplumsal unsurlara yönelik güvene ilişkin anket verileri oluşturmaktadır. Yapılan içerik analizi neticesinde elde edilen bulgulara göre bireylerin toplumsal unsurlara olan güvensizliği ile suç korkusu arasındaki ilişki doğrulanmıştır. Buna paralel olarak Dünya Değerler Araştırması’nda toplumsal kurumlara yönelik güven düzeyi sonuçları ile bu araştırmadan elde edilen sonuçlar arasında paralellik olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak toplumsal kurumlara olan güven eksikliği, sosyal sermayenin düşük düzeyde olmasıyla ilişkiliyken bu durum suç korkusunun nedeni olarak toplumsal kurumlara yönelik güvensizlikle de ilişkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sermaye, Güven, Suç Korkusu, Dünya Değerler Araştırması, Toplumsal Kurumlar, Mağduriyet

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The study aims to determine the relationship between trust in social institutions and fear of crime. Trust is one of the major elements that constitute social capital, along with social networks and norms. In communities affluent in social capital, where mutual trust is high, it is expected that fear of crime, which means the fear of being a victim of a crime, will be low. In this context, the study has two research questions. The first one is, “Fear of crime for different types of crimes is related to the lack of trust in which social institutions?” The second one is; “To what extent does the lack of trust in social institutions overlap with the trust data obtained from the World Values Survey (WVS)?”. The study's data sources consist of 41122 posts on Twitter (X) using crime-related keywords and the survey data on trust in social elements from the World Values Survey (WVS), which was conducted 6 times in Turkey between 1990-2018. According to the findings obtained from the content analysis, the relationship between individuals' distrust of social elements and fear of crime was confirmed. In parallel with this, it was determined that there is a parallelism

¹Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, mksan@sakarya.edu.tr.

²Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Jandarma Astsubay Meslek Yüksekokulu, engindurukan.abdulahkimogullari@jsga.edu.tr.

³Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, aydogan@sakarya.edu.tr.

Atf için (to cite): Şan, M. K. & Abdulkakımoğulları, E.D. & Aydoğan, O. (2025). Türkiye’de Toplumsal Kurumlara Yönelik Güven ve Suç Korkusu Arasındaki Bağ: Sosyal Sermaye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(3), 1145-1165.

between the results of the level of trust in social institutions in the World Values Survey and the results obtained in this research. As a result, while a lack of trust in social institutions is associated with low levels of social capital, this situation shows that it is also related to distrust in social institutions as a cause of fear of crime.

Keywords: Social Capital, Trust, Fear of Crime, World Values Survey, Social institutions, Victimhood

Paper Type: Research

Giriş

Suç ve suçla ilişkili araştırmalar kriminolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar giderek çeşitlenmiş ve söz konusu alanlara dair araştırmalar süreç içinde daha fazla derinlik kazanmıştır. Suç olgusu söz konusu olduğunda ortaya çıkan ilk kavramlardan biri de suç korkusudur. Suç olgusunun varlığının bir sonucu olarak karşımıza çıkan suç korkusu; sosyal, psikolojik ve ekonomik birçok sorunu da tetiklemektedir. Bu bakımdan suçla mücadele kadar suç korkusuyla mücadele de önem arz etmektedir.

Esasında ekonomi alanının bir kavramı olan sermaye, toplumsal alanın ve kültürün diğer unsurlarıyla ilişkilendirilmesi neticesinde literatüre beşerî sermaye, kültürel sermaye ve sosyal sermaye kavramları dâhil olmuştur. Sosyal sermaye insan ilişkilerinin araştırma nesnesi olarak ele alınması neticesinde insan ilişkilerinin ekonomi, siyaset, sağlık gibi toplumsal yaşamın farklı alanlarında kullanılan oldukça işlevsel bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu bakımdan sosyal sermayenin yüksek düzeyde olması bize daha güvenli bir toplum vadederken ayrıca daha sağlıklı sosyal ağların oluşmasına da sebep olacak ve bu doğrultuda suç oranlarının düşmesi, ekonomik kalkınmanın pozitif yönde ilerlemesi ve toplumsal dayanışmanın olumlu yönde etkilenmesi gibi bir dizi pozitif sonucun da ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Sosyal sermayenin düşük olması halindeyse toplumsal yaşamın ciddi sorunlarla baş etmesi gerekecektir (Bourdieu, 2002; Woolcock ve Narayan, 2000; Green vd., 2000; Rothstein, 2003).

Bu çalışmada suç olgusunun ortaya çıkardığı bir unsur olan suç korkusunun hangi toplumsal kurumlara yönelik güven eksikliğine sebep olduğu ve bu güven eksikliğinin sosyal sermayenin düşük olmasıyla bağlantılı olduğu varsayılarak var olan bu ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda Twitter’da suç unsurlarıyla ilgili anahtar kavramlar çerçevesinde tarama yapılarak elde edilen verilerle hangi suçlara yönelik suç korkusunun var olduğu tespit edilmiştir. Ardından, söz konusu korkunun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülen toplumsal kurumlara duyulan güven eksikliği, Dünya Değerler Araştırması’nın (DDA) Türkiye verileri doğrultusunda ele alınmış ve bu çerçevede toplumsal kurumlara yönelik karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmiştir. Ardından, söz konusu korkunun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülen toplumsal kurumlara duyulan güven eksikliği, Dünya Değerler Araştırması’nın (DDA) Türkiye verileri doğrultusunda ele alınmış ve bu çerçevede toplumsal kurumlara yönelik karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmiştir.

1. Sosyal Sermaye ve Suç Korkusu Arasındaki İlişki

Sosyal sermaye, bireyler arasındaki iş birliğini kolaylaştıran ve toplumsal işleyişin düzenli olmasına katkı sağlayan bir kavramdır. Kavram üzerine yapılan çalışmalarda farklı tanımlamalar bulunsa da güven, normlar ve ağlar gibi unsurların bu kavramın temel bileşenleri olduğu ve söz konusu unsurların toplumsal etkinliği artırıcı bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Sosyal sermaye kavramı, insanların ortak amaçlar için gruplar veya organizasyonlar halinde bir arada çalışabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Kavram; ekonomik süreçte sermayenin sadece toprak, fabrika, makineler gibi somut üretim faktörleriyle değil, bilgi ve insan yetenekleri gibi niteliklerle de ifade edildiğini vurgular. Güven, karşılıklı iş birliği ve sosyal normlara uyum gibi unsurlar, sosyal sermayenin önemli bileşenleridir (Şan, 2007; Fukuyama, 2000; Yetim, 2012). Kavram üzerinden teori geliştiren öncü isimlerin ardından sosyal sermaye üzerine yapılan çalışmaların sayısı sosyal bilim literatüründe gün geçtikçe artmaktadır. Konunun sosyal bilimler literatüründe geniş bir yere sahip olmasında etkili olan başlıca isimlerin Putnam, Bourdieu,

Coleman ve Fukuyama gibi sosyolog ve siyaset bilimci kuramcılarının olduğu hususunda ise genel bir kabul bulunmaktadır. Fransız sosyolog Piere Bourdieu, sosyal sermayeyi, bireylerin sahip olduğu sosyal ağlar ve bu ağlar aracılığıyla elde ettikleri kaynaklar olarak tanımlar. Ona göre sosyal sermaye, toplumsal alanda kurulan ilişkilerin gücü ve miktarı ile ölçülür (Bourdieu, 2002). Coleman ise sosyal sermayeyi, belirli amaçları gerçekleştirmeyi kolaylaştıran sosyal organizasyonlar olarak tanımlar. Ona göre sosyal sermayenin beklentiler, bilgi kanalları ve normlar olmak üzere üç temel ögesi vardır (Coleman, 1988; Coleman, 1994). Putnam, sosyal sermayeyi toplumun etkinliğini artıran güven, normlar ve iletişim ağları gibi temel unsurlar üzerinden tanımlamak istemektedir. Putnam'a göre sosyal sermaye hem özel hem de kamusal bir maldır ve bireylerin, firmaların, mahallelerin ve hatta ulusların gelişmesine katkı sağlar (Field, 2008). Fukuyama ise sosyal sermayeyi, insanlar arasında iş birliğini güçlendiren informal normlar olarak tanımlar. Ona göre sosyal sermayenin ana unsuru güvendir (Fukuyama, 2000; Field, 2008). Güven ve iş birliği özellikle ekonomik faaliyetlerin verimliliğini artırarak kalkınmayı destekler (Fukuyama: 2000; Yetim, 2012). Kavramın ayrıca yurttaşlık katılımı ve sivil toplum örgütlenmeleri, siyasi istikrarı ve demokrasinin işleyişini güçlendirici işlevi de sıklıkla ön plana çıkarılmaktadır (Şan, 2007, Çakı, 2014, s.188). Bununla beraber konumuzla bağlantılı olarak güçlü sosyal bağlar ve toplumsal kontrol mekanizmaların, suç oranlarını düşürmede etkili bir güce sahip olduğu vurgulanmaktadır (Putnam, 2000; Field: 2008). Ancak çalışmalarda sıklıkla olumlu işlevlerinden söz edilen sosyal sermaye her zaman olumlu sonuçlar doğurmaz. Örneğin kapalı gruplar, sosyal sermayeyi kendi çıkarları için kullanabilir ve dışlayıcı davranışlar sergileyebilirler. Yahut aşırı grup dayanışması, grup dışı bireylere karşı düşmanlığa yol açabilir. Bazı durumlarda ise sosyal sermaye mezhepçilik, ırkçılık, etnosantrizm ve yolsuzluk gibi olumsuz sonuçlar da doğurabilir (Putnam, 2000; Fukuyama, 2000; Field, 2008). Bu unsurları ile bakıldığında sosyal sermayenin iyi kanalize edilmediğinde bu karanlık boyutu ile de yüzleşmek ihtimal dâhilince olabilecektir.

Kavram sosyal olan birçok olguyla ilişkilendirildiği gibi suç korkusu üzerine yapılan çalışmalarda da kullanılmıştır. Suç, toplumsal normları ihlal eden eylemler olarak tanımlanır. Suç birey, aile ve toplumlar üzerinde yıkıcı etkilere sahiptir. Suç mağduru olmak hem fiziksel hem de psikolojik travmaya neden olabilir (Dolu, Uludağ ve Ulutaş, 2010). Bu bağlamda suç korkusu ise bir suçun mağduru olmaktan duyulan korku olarak insanların günlük yaşamlarını kısıtlamalarına, sosyal hayattan çekilmelerine ve yaşam kalitelerinin düşmesine yol açabilir. Suç korkusu aynı zamanda ekonomik maliyetlere de yol açar çünkü insanlar suç korkusu nedeniyle güvenlik önlemlerine yatırım yapma, daha güvenli bölgelere taşınma veya suçun yaygın olduğu bölgelerde yatırım yapmaktan kaçınma gibi ek maliyetlerle karşı karşıya kalırlar (Şenol ve Gülver, 2020; Karakuş, 2013).

Sosyal sermaye kavramı üzerine gerçekleştirilen saha araştırmalarının bulguları, sosyal sermaye ve suç korkusu arasındaki ilişkinin karmaşıklığını göstermektedir. Bazı çalışmalarda sosyal sermayenin suç korkusunu azalttığı, bazılarında ise belirli demografik gruplar için suç korkusunu artırabileceği bulunmuştur (Vieno vd., 2016; Zhang, Messner, Liu ve Zhuo, 2009). Ancak sosyal sermaye ve suç korkusu arasındaki ilişkiyi incelerken metodolojik zorluklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal sermayeyi ölçmek ve doğrudan gözlemlemek kavramın soyut doğası nedeniyle oldukça zordur. Konu üzerine çalışanlar, sosyal sermayeyi ölçmek için farklı yöntemler kullanmaktadır. Dolayısıyla sonuçların karşılaştırılması da aynı ölçüde karmaşılaşabilir. Sosyal sermayeyi ölçerken bağlamsal özgünlükler göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin Anirudh Krishna, (2002) Hindistan'daki köylerde güven düzeylerini ölçmek için kullanılan bir yöntem üzerinden sosyal sermaye ve güven ilişkisini analiz ederek konuya farklı bir bağlam sunmaktadır. Bu yöntem, köylülerin 10 bigha araziye tek başına mı yoksa 25 bigha araziye başka biriyle ortaklaşa mı işlemeyi tercih edecekleri sorusuna dayanmaktadır. Ortaklaşa işleme seçeneği her kişiye daha fazla arazi sağlayacak olsa da kişilerin birlikte çalışması ve ürünleri paylaşması gerekecektir. Bu sorunun amacı, köydeki karşılıklı güven düzeylerine dair bir analiz yapmaktır. Yüksek düzeyde güven, güçlü sosyal sermaye ile ilişkilendirilir. Demografik etmenlerin etkisine dair bir diğer bağlamsal örnek için ise

ergenlerdeki suç korkusu ve sosyal sermayeyi inceleyen bir çalışmayı gösterebiliriz. Araştırma sonuçları bireysel, mahalle ve bölgesel düzeylerde eş zamanlı olarak modellenen sosyal sermayenin bireysel ve bağlamsal ölçümlerinin ergenlerin suç korkusuyla negatif ilişki gösterdiğini ortaya koymuştur. Erkeklerin ve aile refahı daha yüksek olan katılımcıların suç korkusu hissetme olasılığı daha düşükken hem bireysel hem de mahalle düzeyinde mağduriyetin suç korkusu ile pozitif bir ilişkisi vardır (Vieno vd., 2016). Bir diğer araştırma ise suç korkusundaki varyansın önemli bir kısmının bölge düzeyindeki faktörlerden ziyade hane düzeyindeki faktörlere atfedilebileceğini göstermektedir. Bu durum, hane dinamiklerini hedef alan müdahalelerin suç korkusunu azaltmada daha etkili olabileceğini ve bağlamsal ölçümün önemini göstermektedir (Han, 2020). Yine Çin’de yapılan bir çalışma bağlamsal farklılığın sosyal sermaye ölçümlerinde ne kadar etkili olduğunu iyi bir şekilde göstermektedir. Çin’de genellikle bireysel bağ, empati, karşılıklılık ve güveni içeren kişisel bir ağ olarak tanımlanan “Guanxi” (Geddie ve DeFranco, 2005); karşılıklılık, sadakat ve kişisel bağlantılar üzerine kurulu, genellikle aile ve yakın arkadaş çevresiyle sınırlı bir ağıdır. Batı toplumlarındaki sosyal sermaye ise daha geniş bir yelpazede insanı kapsamakta ve gönüllü örgütler, topluluk grupları ve resmi kurumlar gibi daha resmi ağları içermektedir. Yapılan çalışmanın sonuçları, güçlü mahalle Guanxi’sinin bireylerin suç korkusunu azalttığını göstermiştir. Bu çalışmada, “Guanxi” ağlarına sahip bireylerin, suçlular tarafından hedef alınma olasılıklarının daha düşük olduğunu ve bu nedenle daha az korku hissettikleri sonucuna varılmıştır (Zhang vd., 2009). Yine kentsel ve kırsal alanlarda sosyal sermaye farklı şekillerde ortaya çıkabilir ve suç üzerindeki etkisi de farklı olabilir. Kentsel alanlarda, sosyal sermaye genellikle daha zayıf ve heterojendir. Çünkü insanlar genellikle farklı yaşam tarzlarına sahiptir. Kırsal alanlarda ise insanlar birbirlerini daha iyi tanır ve daha fazla ortak noktaya sahiptir. Dolayısıyla sosyal sermaye daha güçlü ve homojen olma eğilimindedir. Bu nedenle, kentsel alanlarda suç oranları genellikle kırsal alanlardan daha yüksektir (Vieono vd., 2016). Bağlamı belirleyen bir diğer faktör ise sosyo-ekonomik durumdur. Yoksulluk, eşitsizlik ve işsizlik gibi sosyo-ekonomik faktörler, sosyal sermayeyi zayıflatabilir ve suç oranlarını artırabilir (Vieono, Roccato ve Russo, 2013). Yoksulluk ve eşitsizlik, toplumsal güveni azaltır, toplumsal uyumu bozar ve suç faaliyetlerine katılımı artırır. Macaristan’da komünist rejimin çöküşünden önce ve sonra sosyal sermayeyi etkileyen faktörlerin incelendiği çalışmada rejimin çöküşünden sonra servetin, sosyal sermaye ile daha güçlü bir şekilde ilişkili hale geldiği bulunmuştur. Bu durum, ekonomik eşitsizliğin artmasının, sosyal sermayeyi olumsuz etkileyebileceğini ve suç oranlarını artırabileceğini düşündürmektedir (Burt, Cook ve Lin, 2001).

Sosyal sermaye ölçümü üzerindeki farklılıklar, kullanılan yöntemler, çalışma alanları veya kültürel bağlamlardan kaynaklanabilir. Ancak genel olarak çalışmaların üzerinde uzlaşısı sağladığı hususlar da mevcuttur. Genelleyecek olursak, yüksek sosyal sermaye, düşük suç oranları ve suç korkusuyla ilişkilendirilirken; düşük sosyal sermayenin, artan suçluluk ve yaygın bir güvensizlik hissiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Karakuş, 2013). Güçlü sosyal sermaye bağları, toplumsal uyumu artırır, kolektif etkililiği güçlendirir ve suçlular için caydırıcı bir ortam yaratır (Vieno vd., 2016; Zhang vd., 2009). Çünkü sosyal sermaye, insanların ortak hedeflere ulaşmak için birlikte çalışmasını kolaylaştırır ve suçla mücadele çabalarını destekleyerek toplumsal güvenliğin sağlanmasına katkıda bulunur (Sargeant vd., 2017; Uludağ ve Doğutaş; Şenol ve Gülver, 2020).

Sosyal sermaye kavramı üzerine düşünüldüğünde sosyal sermayenin suç korkusunu çeşitli mekanizmalar aracılığıyla azaltabileceğini ifade edebiliriz. Yapılan bazı çalışmalar, suç korkusunun daha kötü ruh sağlığı ile ilişkili olduğunu ve sosyal sermayenin potansiyel olarak aracı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Eski Sovyetler Birliği’ne dahil ülkelerde yapılan bir çalışmada sosyal sermaye, suç korkusu ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi belirlemede sınırlı olsa da bir role sahip olduğunu ortaya koymuştur (Roberts, Stickley, Petticrew ve McKee, 2010). Yine sosyal sermaye, algılanan risk ve sosyal/fiziksel düzensizliğin suç korkusu üzerindeki etkisine aracılık etmektedir. Yüksek sosyal sermayeye sahip toplumlar, düzensizliğin ve mağduriyetin sakinlerin korkusu üzerindeki olumsuz etkilerini daha aktif bir şekilde engelleyebilmektedir (Gainey, Alper ve Chappell, 2011).

Güçlü sosyal bağlara sahip topluluklarda, insanlar birbirlerini daha iyi tanır ve ortak normları paylaşır. Bu da toplumsal uyumu artırarak suçlular için caydırıcı bir ortam yaratır (Vieno vd., 2016). Kolektif etkililik, yani topluluğun suçla mücadele etme konusundaki ortak inancı ve kapasitesi, sosyal sermayenin bir diğer önemli unsurudur (Sargeant vd., 2017; Hardyns, Pauwels, Vyncke ve Willems, 2019). Yüksek kolektif etkililiğe sahip topluluklarda, sakinler suç faaliyetlerine karşı daha proaktif bir tutum alarak birbirlerini gözetir ve şüpheli davranışları yetkililere bildirirler. Yapılan birkaç çalışma da kolektif etkinliğin yüksek olduğu mahallelerde suç oranlarının ve suç korkusunun daha düşük olduğunu göstermiştir (Zhang vd., 2009; Manaf, Mohamed ve Sabtu, 2019; Sargeant vd., 2017). Sosyal sermayenin temel unsurları karşılaştırıldığında, sosyal sermayenin aracı unsurunun- kolektif etkinlik- suç korkusunun azalmasında çok yüksek bir etki düzeyi olduğu düşünülebilir. Yine ABD Dallas'ta yapılan bir çalışmada benzer sonuçlar ortaya konulmuştur. Çalışmada suç korkusu düzeylerine etki eden farklı belirleyicileri analiz ederken sosyal sermayenin mahalle ortamındaki suç korkusuna etki düzeyinin oldukça yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Mahalledeki polis varlığı, sosyal destek ağları, mahalle memnuniyeti ve kolektif etkinlik dahil olmak üzere sosyal sermayenin korkuyu azaltma üzerindeki çeşitli olumlu etkileri tespit edilmiştir (Ferguson ve Mindel, 2007). Dolayısıyla sosyal sermayenin yüksek suç oranına sahip mahallelerde bir kamu güvenliği ve toplumsal dayanışma kaynağı olarak harekete geçirilebileceği ifade edilebilir.

Sosyal sermaye ayrıca komşuların birbirlerini olumlu anlamda gözetlemesi ve şüpheli davranışları bildirmesi gibi gayri resmi sosyal kontrol mekanizmalarını güçlendirerek sosyal bütünleşmeye de katkı sağlamaktadır (Vieno vd., 2016; Zhang vd., 2009). Güvenilir komşuluk ilişkileri, insanların birbirlerinin evlerine ve mallarına göz kulak olmasını, çocukları korumasını ve topluluk normlarına aykırı davranışları bildirmesini sağlar. Ancak, Türkiye'de yapılan bazı araştırmalar, sosyal sermayenin artmasıyla gayri resmi sosyal kontrol mekanizmalarının zayıfladığını göstermiştir. Bu durum, Türkiye'deki sosyal sermayenin Batı ülkelerinden farklılaşabileceğini ve enformel kontrol mekanizmalarının farklı şekillerde işlediğini düşündürmektedir (Karakuş, 2013). Bu bağlamda Türk toplumunda birincil ilişkilere dayanan akrabalık, hemşerilik gibi sosyal ağlara yönelik güven ölçümlerinin yapılması da önem arz etmektedir (Şan ve Akyiğit, 2015).

2. Güven Duygusunun Sosyal Sermaye ve Suç Korkusuyla İlişkisi

Verilen kararların arkasında güven duygusu önemli belirleyici faktör olarak rol oynamaktadır. Bireyler; borç verme, evlilik, mahrem bilgilerin paylaşımı, çocuk bakımının bir başkasına emanet edilmesi, seçimlerde oy kullanma, alışveriş yapma ve yatırım gibi çeşitli durumlarda güven duygusunun etkisiyle hareket etmektedir. Bu bağlamda güven duygusu hem bireylere hem de toplumsal yapı ve kurumlarına yönelik boyutlar taşımaktadır. Sosyal sermayeyle ilişkili olarak özellikle toplumsal kurumlara yönelik güven önemlidir. İnsanların kurumlara güven duymasını rasyonalist bir yaklaşımla ele alan Accorsi vd. göre (2024) bu durumun iki nedeni bulunmaktadır: Bunlardan ilki, insanlar kurumlara yalnızca ihtiyaç duydukları için güvenirlir. İkincisi, insanlar yalnızca geçmişte iyi performans göstermiş olan, görevlerini eksiksiz yapmış olan yani daha önceden faydalı olmuş olan kurumlara güvenirlir. Sonuç olarak, performansı gözle görülür ölçüde iyi olan veya kötü performansı algılanamayan kurumlara güvenilme olasılığı daha yüksektir. Güven duygusunun bu önemli işlevi nedeniyle DDA'nın toplumsal kurumlara yönelik güvenleri ölçmesi önemlidir. Bu bağlamda güven duygusu, bireysel ve toplumsal düzeyde karar alma süreçlerini şekillendiren temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Güven, sosyal ve ekonomik işlemlerimizi kolaylaştıran bir unsurken güven eksikliğinin yaşandığı durumlarda ise bürokratik işlemlerle hem maliyeti yüksek hem de zaman alan işlemler yapma zorunluğu ortaya çıkmaktadır (Field, 2008, s.89). Giddens, güven eksikliğinin hem kişiler açısından hem de soyut sistemler bakımından olumsuz sonuçlarının olabileceğini belirtir. Sözü ettiği soyut sistemler, modern kurumlar ve bu kurumların uzmanları aracılığıyla örneğin hastaneler, hukuk sistemi, temsilciler vs. şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Giddens, 2018, s.85-86). Kişiler açısından güvensizlik hangi eylemlerde bulunacağına karar vermede ve karşıdakinin

dürüstlüğüne karşı duyulan kuşkuyla ve inançsızlığa neden olmaktadır. Soyut sistemlere yönelik güvensizlik ise sistemin uzmanlık mahiyetine karşı kuşkulu olmaya ve olumsuz tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Giddens, 2018, 100).

Sosyal sermaye güven duygusundan beslenir (Putnam, 2000) ve aralarında pozitif ilişki vardır (Drakulich, 2015). Ayrıca sosyal sermaye, toplumda güven ve iş birliği ortamı da yaratır. Bu da insanların suçla mücadele etmek için polis ve diğer kurumlarla daha etkili bir şekilde çalışmasını sağlar. Yüksek güven düzeyine sahip toplumlarda, insanlar polise daha fazla güvenir, bilgi paylaşır ve suçla mücadele çabalarını destekler (Ferguson ve Mindel, 2007). Swatt ve arkadaşlarının (2013) yaptığı araştırmanın sonucunda, suç korkusunun etkilerini, polislerin görevlerini layıkıyla yerine getirdiğine dair memnuniyetten ayırt etmenin güç olduğu vurgulanmış ve bunun yanında artan suç korkusunun, polis ve diğer ceza adaleti kurumlarına duyulan güveni olumsuz yönde etkileyebileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, toplum destekli polislik, mahalle sakinlerinin sosyal sermayesini artırmakta ve bu da onların güvenlik duygularını olumlu yönde etkilemektedir. Örneğin, Putnam’ın teorik çerçevesinden hareketle Tayvan’da bir mahalle sakinleri içinde yapılan çalışma da toplum destekli polisliğin, sosyal sermaye aracılığıyla mahalle sakinlerinin güvenlik duyguları üzerinde dolaylı bir etkisi olduğunu göstermektedir (Lo, Wolff, Liu ve Tsai, 2023). Seul’de yapılan bir çalışma ise yüksek güven seviyelerinin düşük suç korkusuyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada, başkalarına güvenen bireylerin, çevrelerindeki insanlardan gelebilecek potansiyel tehditleri daha az algıladıkları ve bu nedenle daha az korku hissettikleri sonucuna varılmıştır (Han, 2020). Bu bağlamda suç korkusu ile güven arasındaki negatif korelasyonun etkisi, kolluk kuvvetlerine yönelik algıyı da etkilemektedir. Ayrıca topluluklar içindeki güçlü sosyal destek ağları, güvenlik hissine ve daha düşük korku seviyelerine katkıda bulunur. Sosyal destek, bireylerin stresle başa çıkmalarına, zor zamanlarda yardım almalarına ve kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlar. Güçlü sosyal bağlara sahip bireylerin, suç mağduru olduklarında destek alma olasılıkları daha yüksektir ve bu da travmatik deneyimlerinin üstesinden gelmelerine yardımcı olabilir (Ferguson ve Mindel, 2007).

Sosyal sermaye her ne kadar soyut bir kavram olarak ölçülmesi zor ve bağlama göre farklı işlevlere sahip olsa da suç korkusunu azaltmada etkili bir destek aracı olarak işlevleri vardır. Sosyal sermaye suçun önlenmesi, suç korkusunun azaltılması ve toplumsal uyumun güçlendirilmesi için önemli bir kaynaktır. Sosyal sermayenin güçlendirilmesi, enformel kontrol mekanizmalarının desteklenmesi ve güvenlik güçlerinin toplumla iletişiminin iyileştirilmesi gibi stratejiler, suç korkusunu azaltmaya ve daha güvenli ve yaşanabilir bir toplum yaratmaya katkıda bulunabilir. Farklı bağlamlarda sosyal sermaye ve suç arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, sosyal sermayenin toplumsal kurumlara yönelik güven ve suç korkusu arasındaki bağ olduğu açıktır.

Sosyal sermaye teorisinin gelişmesinde katkısı olan düşünürlerin çalışmaları incelendiğinde sosyal sermaye hususunda bazı farklı düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Fakat bu çalışmalarda ortak olan birtakım hususlar da göze çarpmaktadır. Bunlardan en önemli iki husus “sosyal ilişkiler” ve “güven” kavramlarıdır. Güven olgusunun sosyal sermayenin önemli bileşenlerinden biri olması nedeniyle biz bu çalışmada Türk toplumunun sosyal sermaye düzeyini güven duygusu ile sınırladık. Sosyal sermaye ile suç korkusu arasındaki ilişki, her iki unsurun güven duygusuyla arasındaki ilişkiyle bağlantılıdır. Bu doğrultuda iki araştırma sorusuna cevap bulmak amaçlanmıştır:

- Farklı suç türlerine yönelik suç korkusu, hangi toplumsal kurumlara duyulan güven eksikliğiyle bağlantılıdır?
- Toplumsal kurumlara yönelik güven eksikliği, DDA’dan elde edilen güven verileriyle ne ölçüde örtüşmektedir?

Araştırma soruları kapsamında öncelikle sosyal sermayenin güven boyutu bağlamında toplumsal kurumlara yönelik güven duygusunun düzeyinin ne olduğunun belirlenmesi amacıyla

DDA'nın güvene ilişkin bulguları analiz edilmiş ve ardından Twitter verileri üzerinden güven duygusunun eksikliği ile suç korkusu arasındaki ilişki analiz edilmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışmada nitel ve nicel verilerin bir arada değerlendirilmesine olanak sağlaması nedeniyle (Creswell, 2016:15) “yakınsayan paralel karma yöntem” tercih edilmiştir. Bu doğrultuda nitel veriler için fenomenolojik araştırma deseni esas alınmıştır. Çünkü fenomenolojik araştırmalarda insanların belirli bir fenomene ilişkin deneyimlerinin, algılarının yapısı ve özü araştırılmaktadır (Patton, 2014: 104). Verilerin analizi için ise Maxqda programı aracılığıyla içerik analizi yapılmıştır. Analiz için yapılan kodlamalar kavramsal kodlama ve duygu kodlama teknikleri ile gerçekleştirilmiştir. Kavram kodlama, sembolik olarak ifade edilen anlamı belirli bir kavramla pekiştirerek somut ve görünür olanın ötesinde olan “daha büyük bir resmi” ortaya çıkarmaktır (Saldana, 2019: 119). Suçla ilişkili kavramların kodlanması bu teknikle yapılmıştır. Duygu kodlama ise metinde geçen duyguların tespit edilip kodlanmasıdır (Saldana, 2019:125). Suç korkusu ve güven duygusuyla ilişkili kodlamalar duygu kodlama tekniği tercih edilmiştir. Çalışmanın nicel safhasını oluşturan DDA verileri için ise betimsel analiz yapılmıştır.

Araştırma kapsamında iki farklı veri kaynağı kullanılmıştır. Bunlardan ilki, DDA'dır. DDA, çeşitli sosyal bilim alanlarından oluşan kapsamlı bir ağ ile iş birliği içinde 1981'den beri dünya çapında insan değerleri, inançları, normlarının yanı sıra siyasi tutum ve görüşleri inceleyen uluslararası bir akademik projedir. Projeye liderlik eden bilim insanları esas olarak tüm kıtalardaki ekonomik kalkınma, kültürel değişim ve siyasi yaşam arasındaki ilişkilerle ilgilenmektedir (WVS, t.y.). DDA kapsamında Türkiye için 6 defa anket yapılmıştır. Bu anketler 1990, 1996, 2001, 2007, 2012, 2018 yıllarında yapılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan DDA verileri ise Türkiye’de yapılan anketlerin sosyal ve politik kurumlarına güven sorularıyla ilişkili verilerdir.

İkinci veri kaynağı ise Twitter'dır. Twitter verileri 13-26 Mart 2021 tarihleri arasında (14 gün) Tablo 1’de verilen listede yer alan kelimelerin aratılması neticesinde elde edilen 41122 tweetten oluşmaktadır. Elde edilen verilerin kurumlara yönelik güven ve suç korkusu unsurları içerenlerin belirlenmesi Maxqda programı aracılığıyla içerik analizi yapılmıştır. Bunun için “korku, endişe, kaygı, gerginlik” kelimeleri ile suç unsuru içeren kelimelerin bir arada kullanıldığı tweetler tespit edilmiş ve okunarak suç korkusu içerip içermediği teyit edilmiştir. Bu doğrultuda 2789 adet suç korkusu ve güven eksikliğine ilişkin ifade tespit edilmiştir. Toplam tweet sayısı ile oranlandığında her bin yorumdan 67,82’sinde güven eksikliği ve suç korkusu içeren ifade yer almaktadır. Curiel ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada 32 milyon tweet analiz edilmiş ve her 1000 tweetten 15.41’inin suç veya suç korkusuyla ilgili olduğu belirlenmiştir (Curiel, Cresci vd., 2020).

Tablo 1: Twitter'da Aratılan Kelime Listesi

Suçlu	Sahte evrak	Kurban	Sahtekar
Boğmak	Bağımlı	Kayıp Kişi	Saldırı
Ceset	İşkence	Mağdur Etmek	Soygun
Cinayet	Haydut	Mağdur Edilen	Taciz
Dairemi soydular	Hırsız	Ölü	Tecavüz
Dolandırıcı	İstismar	Öldürülmüş	Kaçakçı
Fiziksel Şiddet	Kadın Cinayeti	Öldürürler	Yankesici

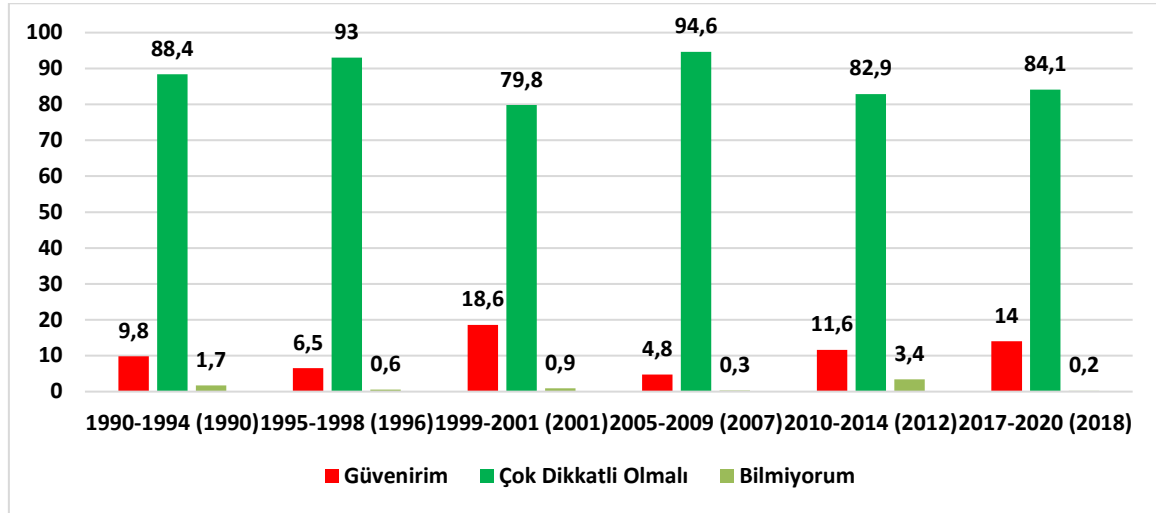
Gasp	Katil	Terör	Yasa dışı
Haraç	Rüşvet	Pedofili	Uyuşturucu
Çocuk istismarı	Röntgenci	Zorla ilişki	Şantaj

Twitter yorumlarının analizinde karşılaşılan birtakım engeller bulunmaktadır. Bunlardan ilki, tüm tweetler suç unsuru içermemektedir. Örneğin “Bu hakemlere güvenmiyorum. Adamı katil ederler. Maçı gasp etti” gibi Tablo 1’de yer alan kelimeleri içermesine rağmen suç unsuru içermeyen tweetler de bulunmaktadır. İkinci husus, suç unsuru içermekle birlikte suç korkusu unsuru içermeyen tweetlerin sayısı da oldukça fazladır. Bu çalışma yalnızca suç korkusu unsuru içeren tweetlerle sınırlandırılmış olup suç unsuru içeren tweetler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

4. Türk Toplumunda Toplumsal Kurumlara Yönelik Güven

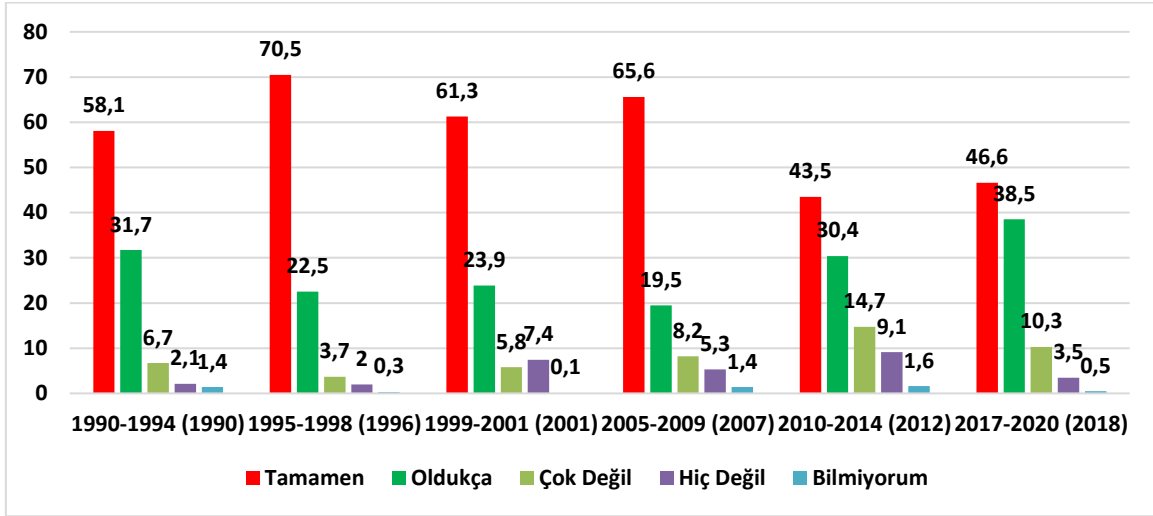
DDA’nın ülkemizde 1990-2018 yılları arasında toplamda altı kez yapılmış olması, söz konusu kurum ve toplumsal güvenin süreç içerisinde nasıl değiştiğini görmek açısından önemlidir. Aşağıda Türk toplumunun din, ordu, polis, hükümet, siyasi partiler, meclis, medya, sendikalar ve adalet kurumuna yönelik güvenlerinin 1990-2018 yılları arasında nasıl değiştiğine ve bu yıllar arasında kurumlara yönelik güven düzeylerinin ortalamasının sıralamasına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 1: Çoğu İnsana Güvenirim

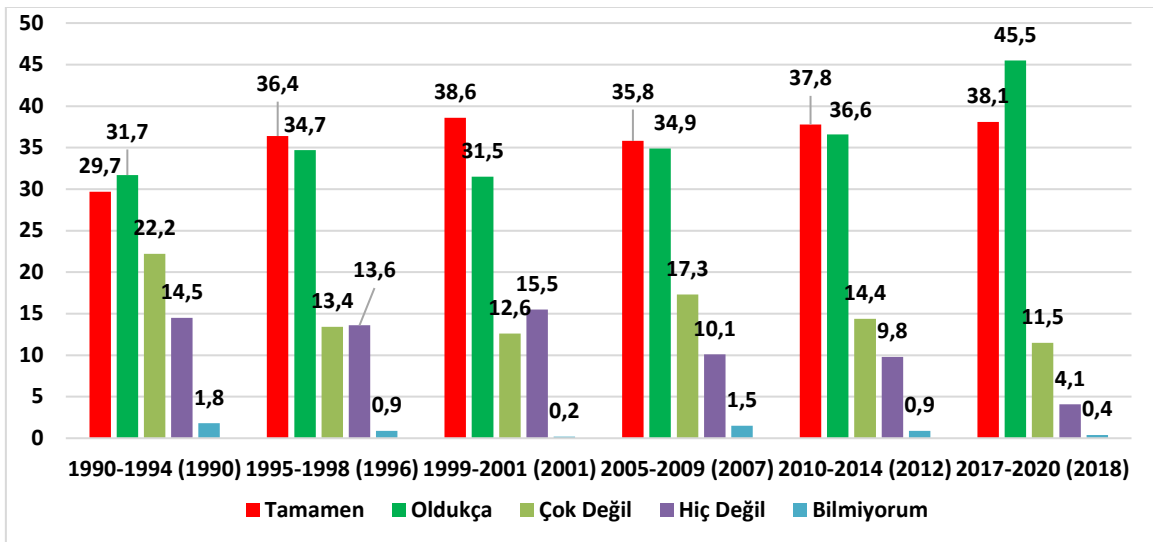
Güven araştırmalarında sorulan “Sizce, genelde insanların çoğuna güvenilir mi, yoksa başkaları ile ilişki kurarken dikkati elden bırakmamak mı gerekir?” sorusu ve türevleri genelleştirilmiş güven olarak tanımlanmıştır (Cenker Özek, 2019, s.292). Bu soru aslında bir ülkedeki insanların genel olarak ne ölçüde ‘doğru şeyi yapmasının’ beklendiğini ölçer (Brojnkov, 2007, s.3). DDA anketlerinde Türk toplumunda ötekine yönelik güvensizliğin oldukça yüksek olduğu, otuz yıllık dönem zarfında toplumda öteki insanlara karşı duyulan güvenin %20 düzeyine hiç gelmediği görülmektedir. Başkalarına karşı duyulan güvenin 1990-2018 arası ortalaması ise %10,11 düzeyindedir. Bu durum, Türk toplumunda güven bağlamında sosyal sermayenin oldukça düşük olduğu (Aydemir, 2011; Aydemir ve Özşahin, 2011) ötekine karşı güven sorununun yapısal bir sorun olduğu, belirli bir durum karşısında doğru şeyi yapmasının beklenmediği anlamına gelmektedir.

Grafik 2: Orduya Güven

DDA’da yer alan anket sorularından biri de orduya karşı duyulan güvenle ilgilidir. Dönemsel dalgalanmalara rağmen orduya yönelik güvenin büyük ölçüde korunduğu görülmektedir. Öte yandan, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu birçok ülkede orduya yönelik güven DDA verilerine göre en yüksek orana sahiptir. Çünkü güvenlik ihtiyacı, ihtiyaçlar hiyerarşisinde en temel sırada yer alır (Maslow, 1954). 1990-2018 yılları arasında orduya duyulan güvenin ortalaması %85,35 düzeyinde gerçekleşmiştir. Türkiye’de orduya duyulan güvenin yüksek olmasının nedeni, insanların bir kuruma güven duyarken onun istikrarlı ve meşru olmasına önem vermesidir. Ordu, hem toplum tarafından devletin devamlılığını sağlaması yönünden hem de meşruiyetini koruyan bir kurum olarak görüldüğü için kendisine duyulan güven yüksektir (Yetim, 2012).

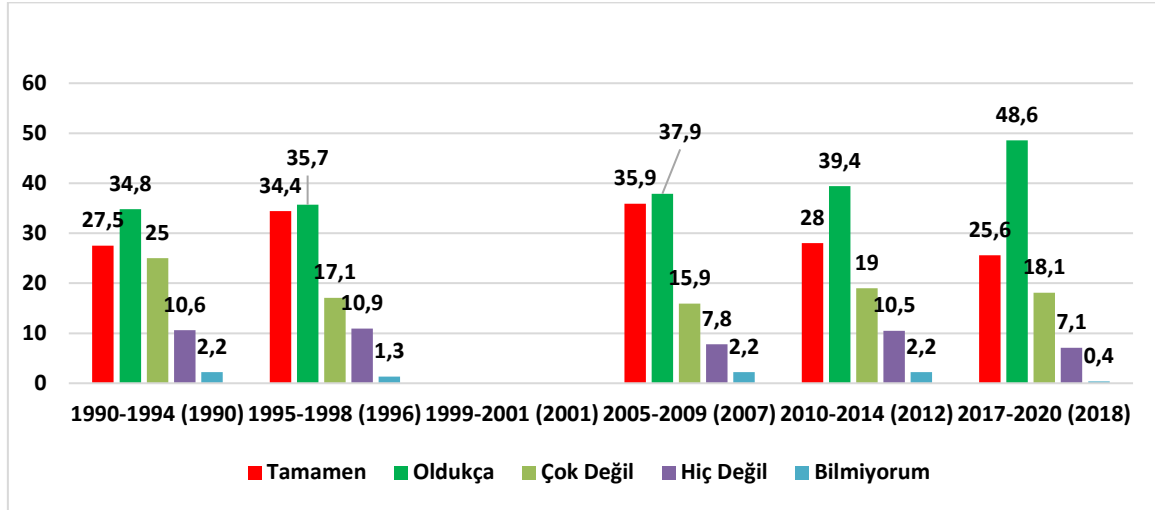
Grafik 3: Polise Güven

Polise yönelik güveni etkileyen faktörlere bakıldığında doğrudan ve dolaylı mağduriyetlerin polislere yönelik güveni olumsuz etkilediği, özellikle dolaylı mağdur olan aile üyelerinin polislere yönelik güveninin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir (Hawdon, Ryan ve Griffin, 2004). Benzer şekilde ABD, Meksika, Brezilya ve Arjantin’i kapsayan bir araştırmaya

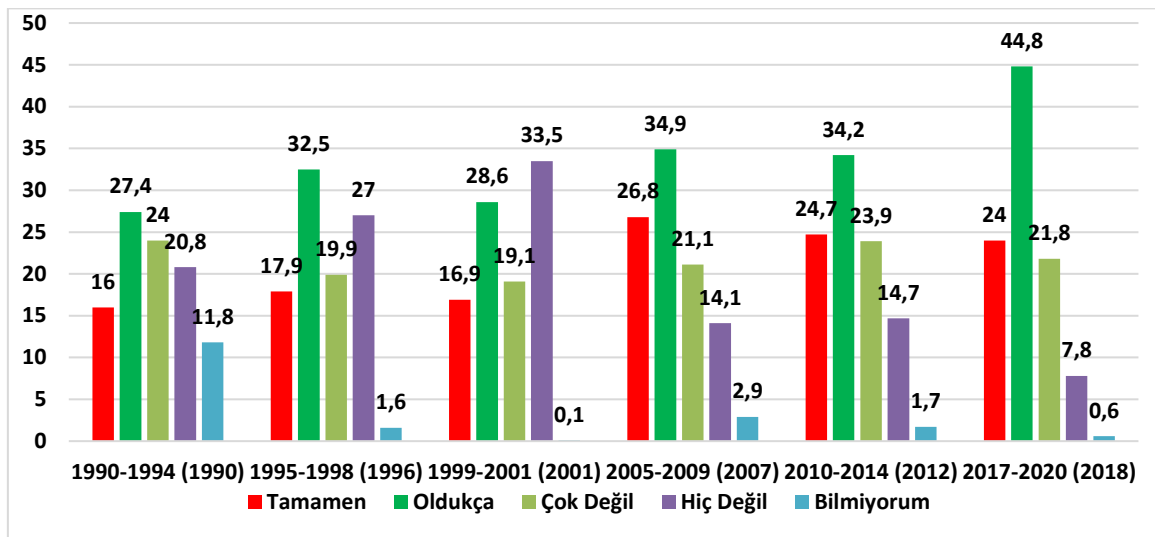
göre yaşanmış bir mağduriyet nedeniyle polislere yönelik güveni olumsuz etkilediği ve bu durumun suç korkusuna neden olduğu belirlenmiştir (Singer, Chouhy vd., 2019). Bunun da ötesinde hiç mağdur olmasa bile suç ve sosyal düzensizlik konusunda endişelerin de polislere yönelik güveni olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Skogan, 2009). DDA’da polislere yönelik güvenin 1990-2018 yılları arasında giderek yükseldiği, genel olarak kuruma karşı güvensizlik oranının ise azaldığı görülmektedir. 1990-2020 yılları arasında polise güven ortalamasının %71,88 düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Grafik 4: Adalete/Mahkemelere Güven

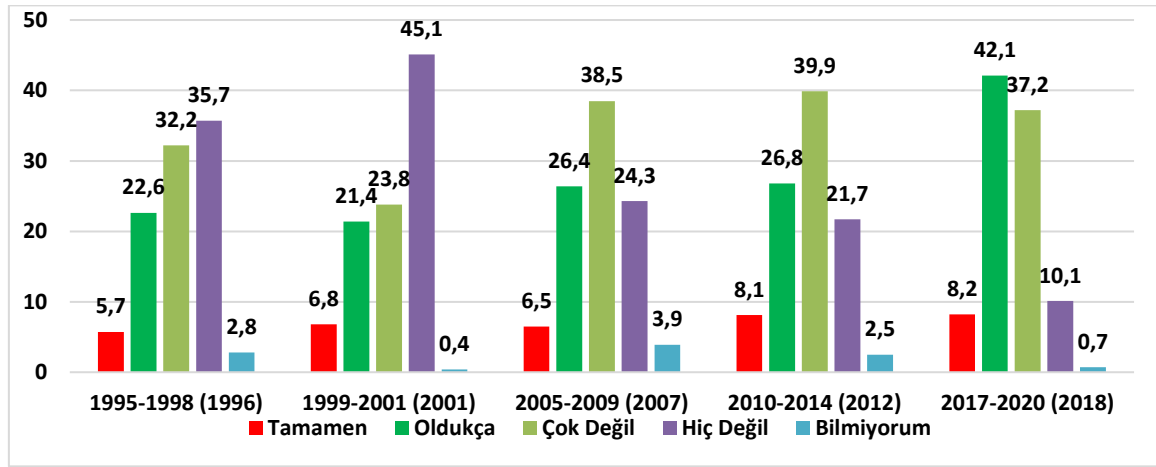
Yapılan araştırmalara bakıldığında mahkemeyi ve yargıçları mahkeme işlemlerinde adil olarak algılayanlar, algılamayanlara göre mahkemelere daha fazla güven duymuştur (Benesh, 2006). Bu noktada mahkemelerin tarafsız olup olmadıklarına yönelik algı da önemlidir. Öte yandan mağdur olan kişilerin yaşadığı suç korkusu mahkemelere olan güveni olumsuz etkilemektedir (Singer, Chouhy vd., 2019). DDA’nın verilerine göre adalet sistemine yönelik güvenin 2018 yılında 74,2 ile en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Türk toplumunun ordu ve polisler için güveni ile kıyaslandığında adalet için güvenin daha düşük bir düzeyde kaldığı görülmektedir.

Grafik 5: Hükümete Güven

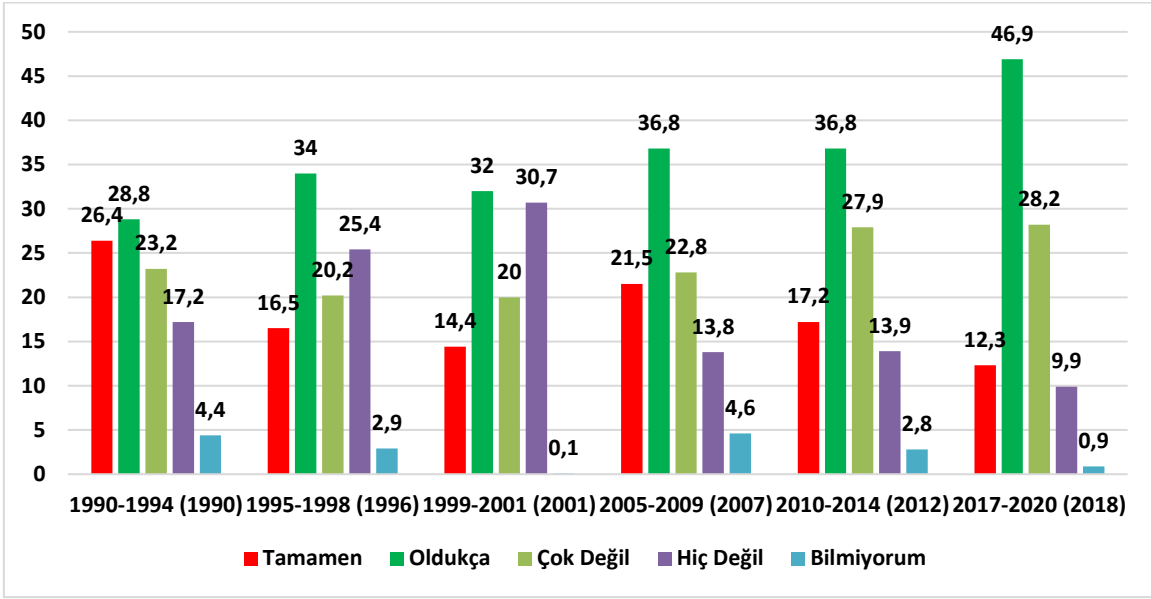
DDA'nın verilerinden faydalanılarak 36 farklı ülkeden 47.996 kişi arasında suç korkusu üzerine yapılan analize göre, hükümete olan güven ve algılanan hükümet performansı, suç korkusunun önemli yordayıcıları olduğu belirlenmiştir (Lin, 2023). DDA'nın Türkiye'de 1990-2018 yılları arasında farklı birçok hükümetin yer aldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yıllar zarfında hükümete tamamen güveniyorum diyenlerin oranı 26,8'in üzerine çıkmadığı görülmekle birlikte tamamen güveniyorum ve oldukça güveniyorum seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde genel olarak bu dönem aralığında hükümete yönelik güvenin %68,8 oranının üstüne hiç çıkamadığı görülmektedir. Diğer kurumlarla kıyaslandığında ise hükümete güvenin farklı dönemlerde anlamlı derecede yükselip gerileyebildiği, bu durumun hükümete yönelik güven sorununun yapısal olmadığı anlamına gelmektedir. 1990-2018 yılları arasında hükümete güven düzeyleri ortalaması %54,78 düzeyinde kalmıştır.

Grafik 6: Siyasi Partilere Güven

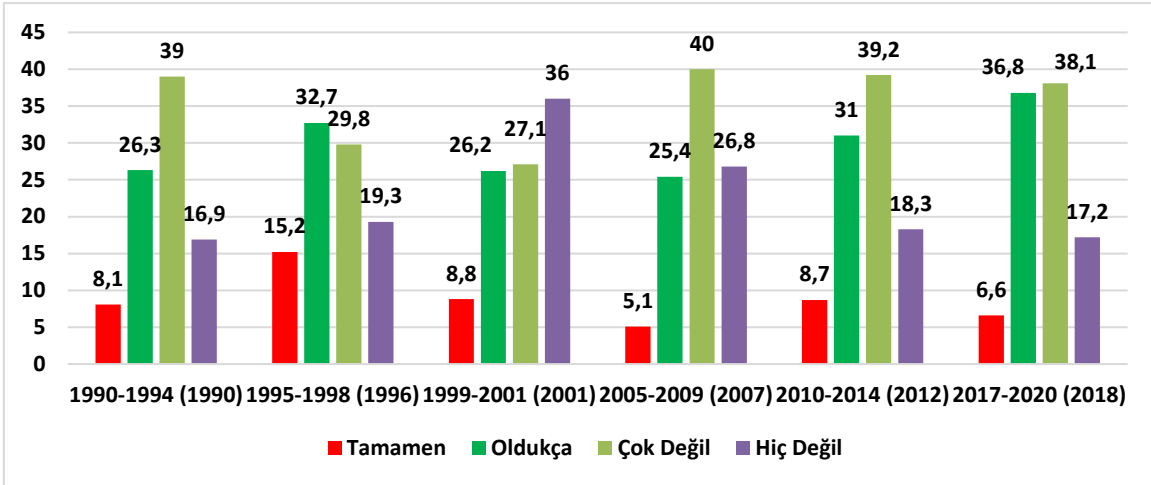
DDA'nın 1995-2018 yılları arasındaki verilerine göre siyasi partilere tamamen güveniyorum diyenlerin oranı en yüksek 2018 yılında %8,2 ile kalmıştır. Nitekim tamamen güveniyorum ve oldukça güveniyorum seçenekleri birlikte değerlendirildiğinde en yüksek güven düzeyi 2018 yılında %50,3 ile sınırlı kalmıştır. Genel olarak Türk toplumunun hükümetlere kıyasla siyasi partilere daha az güvendiği görülmektedir. Güven düzeylerinin bu zaman zarfında %50 düzeyini aşamamış olması ve genel anlamda düşük düzeyde kalmış olması Türk toplumunda siyasi partilere yönelik güvenin yapısal bir sorun olduğu anlamına gelmektedir. 1990-2018 yılları arasında siyasi partilere güven ortalaması %34,92 düzeyinde kalmıştır.

Grafik 7: Meclise Güven

DDA’nın verilerine göre meclise tamamen güvenenlerin oranı en yüksek 1990 yılında %26,4 düzeyinde kalmıştır. Tamamen güvenenler ile oldukça güvenenler birlikte değerlendirildiğinde ise 2018 yılında %59,2 ile en yüksek düzeye çıkmıştır. Bu bakımdan meclise güven ile hükümete güvenin paralel seyrettiği, Türk toplumunun yasama ve yürütmeye karşı güveninin aynı düzeylerde seyrettiği söylenebilir. 1990-2018 yılları arasında meclise güven ortalaması %53,93 düzeyinde kalmıştır.

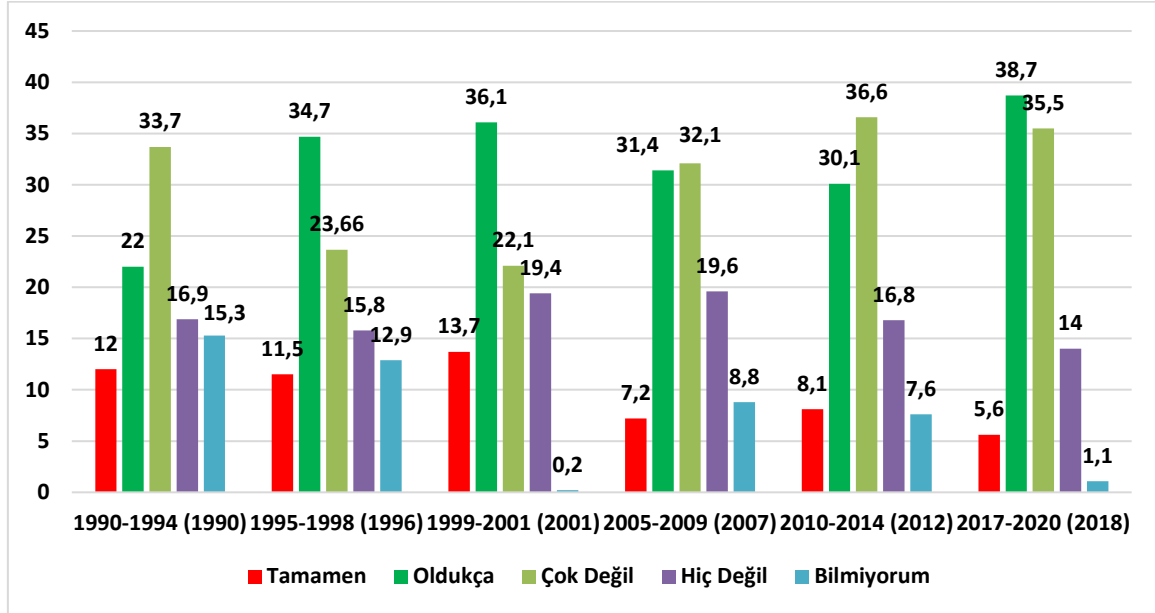
Grafik 8: Basına Güven

DDA’nın verilerine göre Türk toplumunun basına yönelik güveni oldukça düşük düzeyde kalmaktadır. Basına tamamen güveniyorum diyenlerin oranı 2001 yılında %8,8 ile en yüksek düzeye ulaşmakla beraber tamamen güveniyorum diyenlerle oldukça güveniyorum diyenler birlikte düşünüldüğünde %47,9 ile 1996 yılında en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 1990-2020 yılları arasında Türk toplumunun yarısı basına güvenmemiştir. Bu yıllar arasında güven düzeyleri arasında anlamlı bir değişimin olmaması basına yönelik güvensizlik durumunun yapısal bir

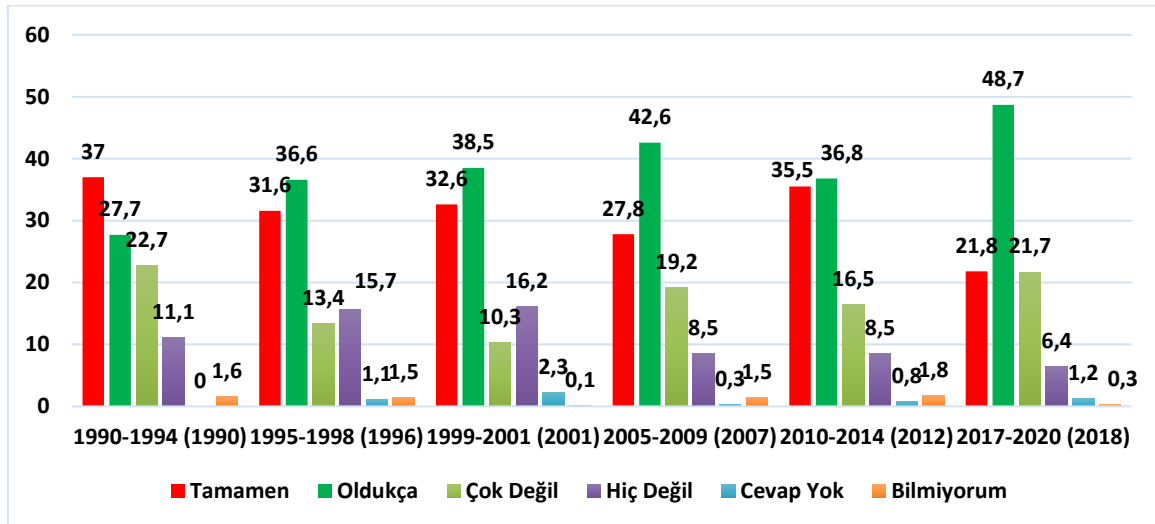
durum olduğu anlamına gelmektedir. 1990-2018 yılları arasında basına güven ortalaması %38,48 düzeyinde kalmıştır.

Grafik 9: Sendikalara Güven

Benzer şekilde Türk toplumunun sendikalara yönelik güveninin de düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. Sendikalara tamamen güveniyorum diyenlerin oranının 1990 yılında %12 ile en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Süreç içinde tamamen güvenenlerin oranının giderek düştüğü, 2018 yılında %5,6 düzeyine gerilediği görülmektedir. 1990-2018 yılları arasında sendikalara güven oranının ortalaması %41,85 düzeyinde kalmıştır.

Grafik 10: Dini Kurumlara Güven

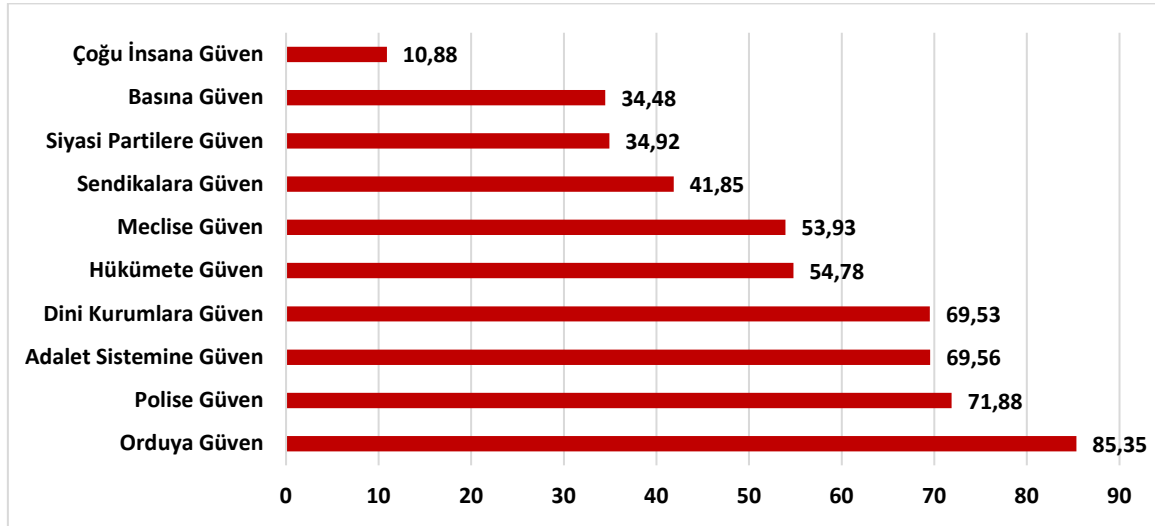

Suç korkusu ile din arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaların sayısı sınırlıdır. Oysa dinin, sosyal yaşam ve toplumsal yapı üzerine etkisi düşünüldüğünde suç korkusuyla ilişkisinin olması mümkündür. Dinin, genel bir suç korkusuna yönelik olarak düşük düzeyde güvensizlik veya genelleştirilmiş güveni teşvik ettiği bulunmuştur (Matthews vd., 2011). Fakat Schquadel ve

Anderson (2022) din ile suç korkusu arasında hem olumlu hem de olumsuz bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Dinin suç korkusuna karşı bir tampon görevi gördüğünü ama dindar insanların güvenliğe değer verdiğini ve bu nedenle suçtan daha fazla korktuğunu öne sürmüştürler. Steinmann (2024) ise Almanya’da yaptığı araştırmaya göre bazı dini azınlık grupların da suç korkusu yüksektir.

Din kurumuna yönelik tamamen güveniyorum diyenlerin oranı 1990 yılında %37 ile en yüksek düzeydeyken 2018 yılında %21,8 düzeyine gerilemiştir. Bu yıllar arasında tamamen güvenenler ile oldukça güvenenlerin oranı birlikte değerlendirildiğinde 1990 yılında %64,7 ile en düşük düzeydeyken 2012 yılında %72,3 ile en yüksek düzeye ulaşmıştır. Dini kurumlara yönelik 1990-2018 yılları arasındaki güven ortalaması %69,53 düzeyinde kalmıştır. Ayrıca DDA verileri göz önünde bulundurulduğunda dinin insanların yaşamında önemli bir motivasyon kaynağı olduğu görülmektedir (Aydemir ve Tecim, 2012: 55)

Grafik 11: 1990-2018 Yılları Arasında Dünya Değerler Araştırması Anketlerinde Yer Alan Kurumlara Yönelik Güven Oranlarının Ortalaması

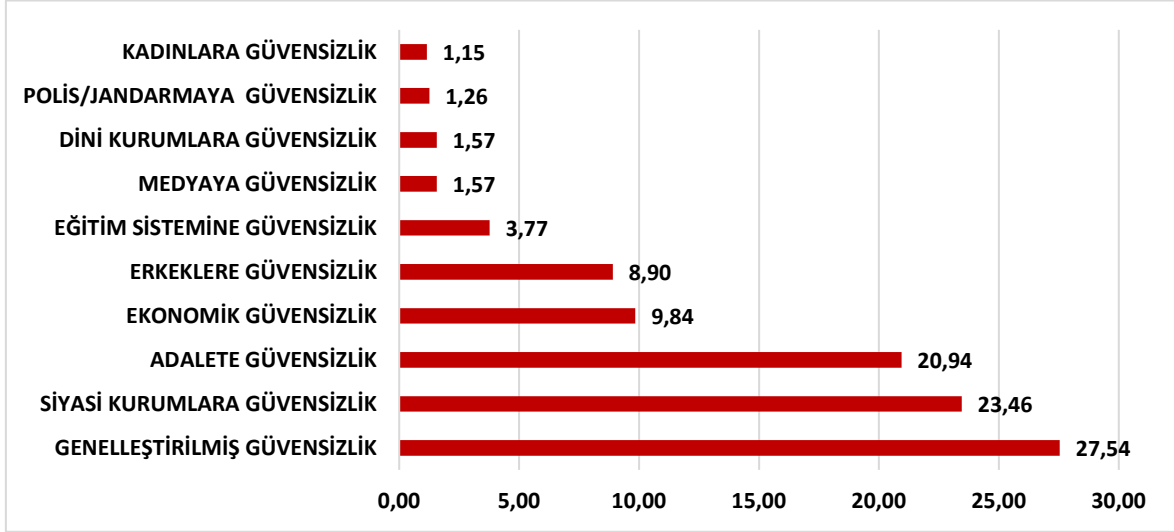

DDA’nın 1990-2018 yılları arasında yaptığı anketler neticesinde yukarıda anlatılanları özetlemek gerekirse Türk toplumunda orduya güven diğer kurumlara kıyasla çok daha yüksektir. Çoğu insana güven ise oldukça düşük düzeydedir. Genel olarak 1990-2018 yılları arasında kurumlara yönelik güvende önemli değişimlerin yaşanmadığı belirlenmiştir. Bu durum kurumlara yönelik güven durumlarının yapısal olduğunu göstermektedir.

5. Twitter’da Toplumsal Unsurlara Güvensizlik ve Suç Korkusuna İlişkin Bulgular

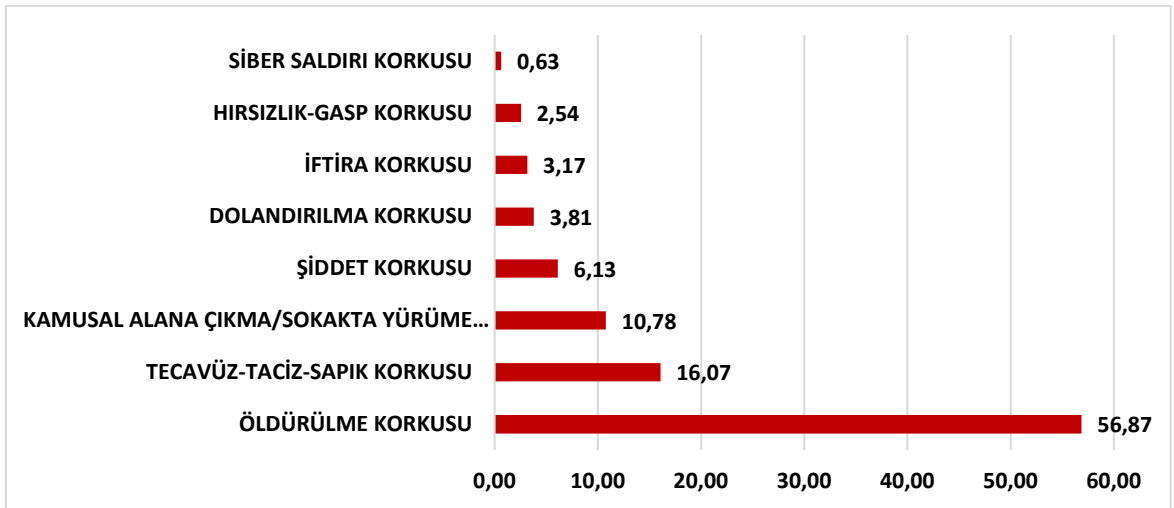
Araştırma verilerinin analizi neticesinde elde edilen bulgulara dair öncelikle suç korkusu ve güven eksikliğinin duyulduğu unsurlara ilişkin yüzdeler verilmiş, ardından bu iki olgu arasındaki ilişkiler haritalandırılmıştır.

Grafik 12: Yorumlarda Dile Getirilen Toplumsal Kurumlara Yönelik Güvensizlik

Güvene ilişkin bulgulara bakıldığında sırasıyla “Genelleştirilmiş güvensizlik” oranının en yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum DDA’nın “çoğu insana güven” bulguları ile paralellik göstermektedir. Mevcut tweetlerde siyasi kurumlara yönelik güvensizliğin ana unsuru siyasi parti, hükümet ve meclis ayrımında net olmaması nedeniyle bu üç unsur bu çalışmada birlikte değerlendirilmiştir. DDA’da söz konusu üç unsura yönelik güvenin düşük düzeyde olması bu çalışmadan elde edilen sonuç için de paralel olduğu düşünülmüştür. DDA’da basına yönelik güven duygusu da oldukça düşük olmakla birlikte bu çalışmada aynı paralelliğe rastlanılmamıştır. Öte yandan doğrudan cinsiyetlere yönelik güvensizliğin belirtildiği tweetler de yer almaktadır. Bu noktada erkeklere yönelik güven eksikliğinin kadınlara oranla çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

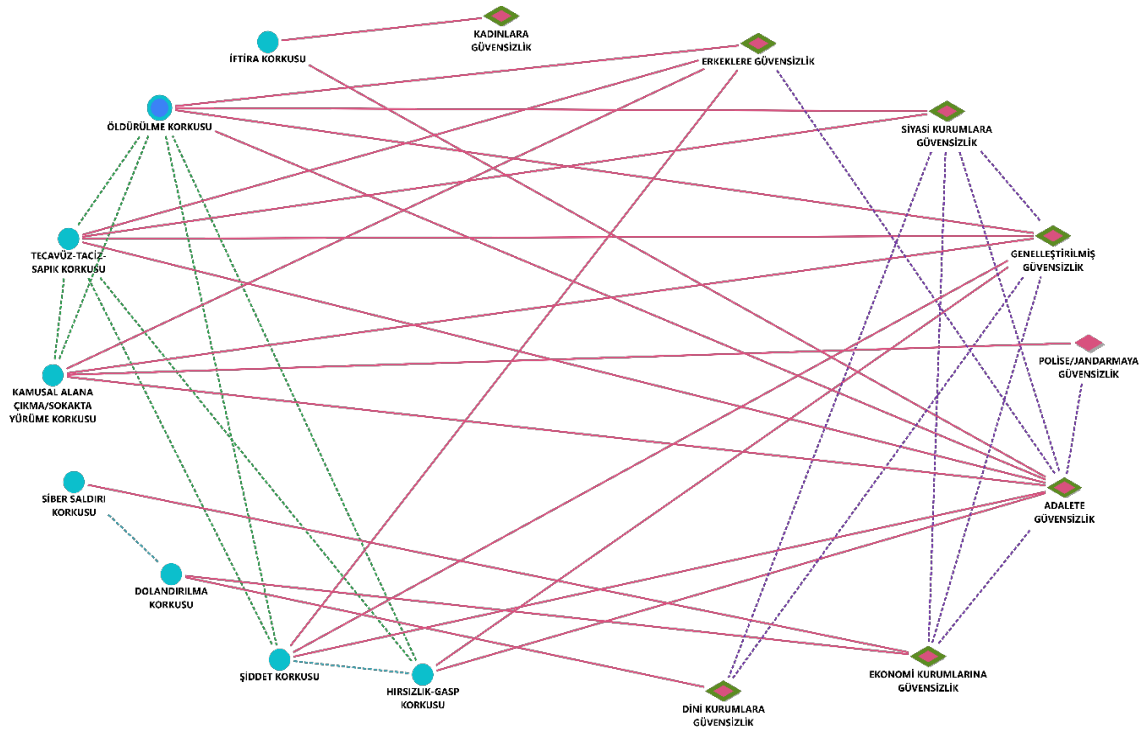
Grafik 13: Yorumlarda Dile Getirilen Suç Korkuları

Tweet analizlerine göre cana karşı ve bireyin dokunulmazlığına karşı işlenen suçlara yönelik korku diğer suçlara karşı duyulan korkudan daha yüksektir. Bireylerin en çok öldürülmekten korktuğu, ardından taciz ve tecavüz korkusunun geldiği görülmektedir. Öldürülme korkusuna dair yazılan tweetlerin kaçının kadınlar tarafından paylaşıldığı net bilinmemekle

birlikte tahmini belirlenenlerin toplam suç korkusu içindeki oranı %20’dir. Bu nedenle, kadınların öldürülme korkusunun tespit edilen orandan daha yüksek olabileceği düşünülmektedir. Suç korkuları ile toplumsal kurumlara yönelik güven eksiklikleri arasındaki ilişki ise Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1: Suç Korkusu ve Güven Eksikliği Duyulan Unsurların İlişki Haritası

Araştırma kapsamında güven eksikliği duyulan unsurlar ile suç korkusu unsurları arasındaki ilişkiler kırmızı, suç korkuları türlerinin kendi aralarındaki ilişkiler yeşil ve kurumlara olan güvensizliklerin kendi aralarındaki ilişki mor çizgilerle belirtilmiştir. Bu bağlamda bazı tweetlerde aynı anda farklı suç korkusu unsurları ve/veya güven eksikliği unsurları bulunmaktadır. Bireylerin belirli bir suç türü hakkında duydukları korku nedeniyle bazı toplumsal kurumlara yönelik güvenleri zedelenmektedir. Aynı zamanda belirli bir toplumsal kuruma yönelik güvensizlik başka bir toplumsal kuruma yönelik güvensizlikle de ilişkili olabilmektedir. Örneğin, kolluğa yönelik güven eksikliği adalet sistemine yönelik güven eksikliğiyle de ilişkilidir. Benzer şekilde belirli bir suçun mağduru olmaktan duyulan korku başka suç türleriyle de ilişkilidir. Örneğin cinsel suçlara yönelik suç korkusu öldürülme korkusuyla da ilişkilidir.

Suç korkusu türleri ile en fazla ilişki adaletle yönelik güven eksikliği ve genelleştirilmiş güven eksikliğiyle ilişkilidir. Yapılan bazı çalışmalarda suç korkusunun siyasi kurumlara güven ile ilişkili olduğu da ifade edilmektedir. Örneğin modernleşme ve toplumla ilgili kaygı düzeylerinin, sosyal politikaların eksik olduğu toplumlarda yüksek suç korkusunun artması (Hirtenlehner ve Farrall, 2013) bize kişilerin siyasi kurumlara olan güveninin azaldığında suç korkusunun artışıyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Örneğin yine benzer şekilde medyada yer alan suç haberleri siyasi kurumlara güveni azaltırken suç korkusunu pekiştirici işlevler görebilmektedir (Krause, 2014). Siyasi kurumlara yönelik güven eksikliği, genel olarak diğer kurumlara yönelik güven eksikliğiyle bir arada yer almıştır ve suç korkuları arasında öldürülme korkusu ve cinsel suçlara yönelik suç korkusu ile ilişkilidir. Siyasi kurumlara yönelik güven

eksikliğinin nedeni, siyasi kurumların suçu önlemek için alınması gereken önlemler hususunda yavaş davranması ile ve gerekli önemleri almadıklarına yönelik görüşlerle ilişkilidir. Bu bağlamda siyasi kurumlara yönelik güvensizlik -diğer kurumların işleyişini olumsuz etkilediği yönündeki algı nedeniyle- diğer kurumlara yönelik güvensizliğin aracı değişkeni gibi görünmektedir. Bu durum Türk toplumunda ilişkisel ahlakın ve bağlamsal ahlakın baskın olduğunu, bu durumun genel ve soyut hukuk kurallarının bireylerce hayata geçirilmesini zorlaştırdığı (Önderman, 2007, s.15) tezini doğrulamaktadır.

Adalet sistemine yönelik güven eksikliği ile cinsel suçlara yönelik korku, sokağa çıkma korkusu, yalan ve iftiraya maruz kalma korkusu ve cinayet korkusu arasında ilişki bulunmuştur. Burada insanlar suç korkusuna neden olan unsurlarla birlikte adalet sisteminde aksaklıkların olduğunu düşündükleri için kendilerini savunmasız hissettiklerini belirtmişlerdir.

Yorumlarda yalnızca güvensizliğin öznesi toplumsal kurumlar değildir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyetin öznelere yönelik güvensizlik ve suç korkusu arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Özellikle erkeklere yönelik güvensizlik dikkat çekmektedir. Cinsel suçlar, şiddet ve öldürülme korkusu erkeklere yönelik güven eksikliği ile ilişkiliyken kadınlara güvenmediklerini söyleyenlerinki kadınların atacağı bir iftira nedeniyle mağdur olmaktan çekinmeleriyle ilgilidir.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal sermaye kuramının gelişmesine katkı sağlayan kuramcılardan Fukuyama, Putnam ve Coleman güven unsurunun önemini vurgulamışlardır. Güven, bir bakıma toplumsal ilişkileri kuran ve bu ilişkilerin sürekliliğini sağlama hususunda katalizör etkisi gören bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, güvenin düşük olduğu toplumlarda da toplum varlığını sürdürmekle birlikte o toplumda, sosyal sermayenin düşük olduğu sonucuna varılmaktadır. Böylesi bir durumda ise bürokratik işlemler artmakta, kalkınma süreci yavaşlamakta ve suç oranlarındaki yükselişle birlikte bireylerin birbirlerine karşı şüpheyle yaklaşmaları, devlet kurumlarına duyulan güvenin azalması ve buna bağlı olarak suç korkusunun artması olası hale gelmektedir.

Bu kapsamda yapılan araştırma neticesinde elde edilen bulgular incelendiğinde suç korkusu ve kurumlara yönelik güven eksikliği arasında ilişkilerin olduğu görülmektedir. Ayrıca DDA ve Twitter verilerinde toplumsal kurumlara yönelik güvenin paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Her iki veri setinde de genelleştirilmiş güven eksikliğinin ilk sırada yer alması, Türkiye’de yapılaşmış bir sosyal sermaye sorunu bulunduğu sonucunu desteklemektedir. Bu paralellik ayrıca, Türkiye’nin kolektivist kültür yapısının sosyal sermaye oluşumuna izin vermediği sonucuna ulaştırmaktadır. Özellikle genelleştirilmiş güven eksikliğinin her iki çalışmada da ilk sırada yer alması bu durumun ana nedeninin bu açıktan kaynaklandığını düşündürmektedir. Bir anlamda “Türk toplumundaki oldukça yüksek ve istikrarlı sosyal güvensizlik, insanların özellikle tanımadıklarıyla bir araya gelmelerini, iş birliği yapmalarını engelliyor” (Önderman, 2007, s.223)

Özetle Twitter verileri aracılığıyla suç korkusu ve sosyal medyanın güven boyutu üzerine yapılan araştırmada suç korkusuyla ilişkili güven eksikliğinin duyulduğu önemli unsurlar, topluma karşı duyulan güven eksikliği, siyaset ve adalet kurumuna karşı duyulan güven eksikliğiyle suç korkusu unsurları arasında ise öldürülme korkusu, cinsel suçlara yönelik korku ve kamusal alana çıkma korkusu vardır. Bu bağlamda bireylerin toplumsal kurumlara duyduğu güvensizlik, yalnızca soyut ve hissi bir bağlamda değil, aynı zamanda gündelik yaşam pratiklerine yansıyan somut bir tehdit algısı da üretmektedir. Bu tehdit algısı, bireylerin kamusal alandaki hareketliliğini sınırlamakta, toplumsal etkileşimden kaçınmalarına ve dolayısıyla sosyal çözülme riskinin artmasına neden olmaktadır. Güven eksikliği, sadece bireylerin devlete ya da kurumlara yönelik tutumlarını değil, aynı zamanda diğer bireylerle olan ilişkilerini de belirleyen temel bir toplumsal etmene dönüşmektedir.

Giddens’in (2018) soyut sistemlere yani modern kurumlara yönelik güvensizliğin kuşkuya ve olumsuz tutumlara neden olacağı görüşü ile Coleman’ın (1988) suç oranları, insanların sokakta güvenle yürütmesi ve dezavantajlı grupların kendilerini güvende hissetmeleri için sosyal sermayenin önemine yaptığı vurgu göz önünde bulundurulduğunda suç korkusunun azalması için bireylerin topluma, adalet ve siyasi kurumlara yönelik güveninin yükselmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda iki önemli noktaya değinmek gereklidir: Bunlardan ilki, kurumların işleyişleri ve performansları ne kadar üst düzey olsa da suç korkusu kurumların işlerini iyi yapmadığı algısını güçlendirmektedir. Kamusal alana çıkma/sokakta yürüme korkusu ile kolluğa yönelik güven eksikliği arasındaki ilişki bunun örneğidir. Önemli bir diğer unsur ise medyanın söz konusu kurumlara yönelik güveni zedeleyen ve suç korkusunu artıran bir boyutunun olmasıdır. Sosyal medyada yer alan ithamların doğruluğu ve güvenilirliği şüpheli olmakla birlikte kitleleri etkileme potansiyeli yüksektir. Bu etki toplumsal katılım seviyesini düşürme ve bir anlamda sosyal izolasyonu artırma riskini de içermektedir. Bu tesiri kırmak için söz konusu kurumların sosyal medyayı ve halkla ilişkilerin diğer unsurlarını daha aktif kullanmaları, halkla etkileşimi artırarak güven tazelemeleri ve yanlış bilgiyle daha güçlü bir şekilde mücadele etmeleri önerilmektedir.

Kaynakça

- Accorsi, P., ve Krebs, R. R. (2024). The Soldier in the State: Explaining Public Trust in the Armed Forces. *Comparative Political Studies*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/00104140241306956>
- Aydemir, M. A. (2011). *Sosyal Sermaye: Topluluk Duygusu ve Sosyal Sermaye Araştırması*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Aydemir, M. A., & Özşahin, M. C. (2011). “Türk Demokrasisinde Kayıp Halkayı Keşfetmek: Türkiye Örneği Üzerinden Sosyal Sermaye- Demokrasi Bağlantısını Yeniden Düşünmek”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 42-47.
- Aydemir, M. A., & Tecim, E. (2012). Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (25), 43-59.
- Benesh, S. C. (2006). Understanding public confidence in American courts. *The Journal of Politics*, 68(3), 697–707.
- Bjornskov, C. (2007). Determinants of generalized trust: A cross-country comparison. *Public Choice*, 130(1), 1-21.
- Bourdieu, P. (2002). The forms of capital. In N. W. Biggart (Ed.), *Readings in Economic Sociology*. 280-291. Oxford: Blackwell Publishing,
- Burt, R. S., Cook, K. S., Lin, N. (2001). *Social capital: Theory and research*. Aldine de Gruyter.
- Cenker Özek, İ. C. (2019). “Sizce, insanların çoğuna güvenilir mi?” Türkiye’de Genelleştirilmiş Güven Üzerine Ampirik Bir Analiz. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 291-310. <https://doi.org/10.21547/jss.457849>
- Coleman, J.S. (1988). “Social capital in the creation of human capital”. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120
- Coleman, J. S. (1994). *Foundations of social theory*. The Belknap Press of Harvard University Press.
- Creswell, J.W. (2016). *Araştırma Deseni Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Çev.Ed. Selçuk Beşir Demir), 2. Baskı, Ankara: Eğiten Kitap.
- Curiel, R. P., Cresci, S., Muntean, C. I., Bishop, S. R. (2020). “Crime and its Fear in Social Media.” *Humanities and Social Sciences Communications*, 6(1), 1-12.

- Çakı, F. (2014). Türk Sosyolojisinde Yeni Bir Alan: Gönüllülük Araştırmaları. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(29), 185-202.
- Dolu, O., Uludağ Ş., Doğutaş, C. (2010). “Suç korkusu: Nedenleri, sonuçları ve güvenlik politikaları ilişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 57-81.
- Drakulich, K. M. (2013). “Perceptions of the Local Danger Posed by Crime: Race, Disorder, Informal Control, and the Police.” *Social Science Research* 42(3), 611–32. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.12.012>
- Ferguson, K. M., Mindel, C. H (2007). Modeling fear of crime in Dallas neighborhoods. *Crime & Delinquency*, 53, 322-349.
- Field, J. (2008). *Sosyal sermaye*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fukuyama, F. (2020). *Güven: Sosyal erdemler ve refahın yaratılması*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 2020.
- Gainey, R., Alper, M., Chappell, A. T. (2011). “Fear of crime revisited: Examining the direct and indirect effects of disorder, risk perception, and social capital.” *American Journal of Criminal Justice*, 36, 120-137.
- Geddie, M. W., DeFranco, A. L., Geddie, M. F. (2005). “A comparison of relationship marketing and guanxi: Its implications for the hospitality industry.” *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 17, 614-632.
- Giddens, A. (2018). *Modernliğin Sonuçları*, (Çev. Ersin Kuşdil), 8.Basım, İstanbul: Ayrıntı.
- Green G., Grimsley M., Suokas A., Prescott M., Jowitt T., Linacre R. (2000). Social capital, health and economy in south yorkshire coalfield communities. Center for Regional Economic and Social Research.
- Han, S. (2020). “Compositional and contextual associations of social capital and fear of crime.” *Deviant Behavior*, 42, 718-732.
- Hardyns, W., Snaphaan, T., Pauwels, L.J.R., Vyncke, V., Willems, S.(2019). “A multilevel analysis of collective efficacy, neighborhood disorder, and individual social capital on avoidance behavior”. *Crime & Delinquency*, 65(7), 994-102.
- Hawdon, J. E., Ryan, J., Griffin, S. P. (2003). Policing tactics and perceptions of police legitimacy. *Police Quarterly*, 6(4), 469–491.
- Hirtenlehner, H. ve Farrall, S. (2013). Anxieties about modernization, concerns about community, and fear of crime. *International Criminal Justice Review*, 23(1), 5-24. <https://doi.org/10.1177/1057567712475307>
- Karakuş, Ö.(2013). “Suç korkusunun sosyolojik belirleyenleri: Sosyal sermaye mi? Sosyal kontrol mü?”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-19.
- Krause, K. (2014). Supporting the iron fist: crime news, public opinion, and authoritarian crime control in guatemala. *Latin American Politics and Society*, 56(01), 98-119. <https://doi.org/10.1111/j.1548-2456.2014.00224.x>
- Krishna, Anirudh. (2002). *Active social capital: Tracing the roots of development and democracy*. Columbia University Press.
- Lin, K. (2023). A Cross-National Multilevel Analysis of Fear of Crime: Exploring the Roles of Institutional Confidence and Institutional Performance. *Crime & Delinquency*, 69(12), 2437-2459. <https://doi.org/10.1177/00111287221074954>

- Lo, T. Y.,- Wolff, K.T., Liu, Yu-Hsuan., Tsai, H.(2023). “Community policing, social capital, and residents’ feelings of safety in Taiwan”. *Police Practice and Research*, 24(1), 90-108.
- Manaf, H. A., Mohamed, A. M., Sabtu, Z. A. (2019). “Examining the impact of voluntary patrol unit on social capital development in Malaysia”. *International Journal of Public Sector Performance Management*, 5(1), 63-80.
- Maslow A. (1954). *Motivation and personality*. Harper & Row.
- Matthews, T., Johnson, L. M., & Jenks, C. (2011). Does religious involvement generate or inhibit fear of crime?. *Religions*, 2(4), 485-503.
- Putnam, Robert. (2010). Tek başına bowling: Amerika’nın azalan sosyal sermayesi. In M. M. Şahin & A. Z. Ünal (Eds.), *Sosyal sermaye: Kuram uygulama eleştirisi* (121-142). Değişim Yayınları.
- Önderman, M. (2007). Türkiye’de Devlet, Sosyal Kontrol ve Öznellik. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Renewal of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Roberts, B., Stickley, A., Petticrew, M., McKee, M. (2010). “The influence of concern about crime on levels of psychological distress in the former Soviet Union”. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 66, 433-439.
- Rothstein B. (2003). Social capital, economic growth and quality of government: The causal mechanism. *New Political Economy*, 8(1), 49–71. <https://doi.org/10.1080/1356346032000078723>.
- Saldana, J. (2019). Nitel Araştırmacılar İçin Kodlama El Kitabı. Aysel Tüfekçi Akcan, Süleyman Nihat S ,ad (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sargeant, E., Liu, Y., St John, N., Hong, N. F., Huu, T., Chen, J., Mazerolle, L. (2017). “Social capital and fear of crime in Brisbane”. *Journal of Sociology*, 53/3, 637-652. <https://doi.org/10.1177/1440783317704992>
- Schwadel, P., & Anderson, A. L. (2022). Religion and Americans’ Fear of Crime in the 21st Century. *Review of Religious Research*, 64(1), 145-161. <https://doi.org/10.1007/s13644-021-00478-7>
- Skogan, W. G. (2009). Concern About Crime and Confidence in the Police: Reassurance or Accountability? *Police Quarterly*, 12(3), 301-318. <https://doi.org/10.1177/1098611109339893>
- Swatt, M. L., Varano, S. P. - Uchida, C. D., Solomon, S. E. (2013). Fear of crime, incivilities, and collective efficacy in four Miami neighborhoods. *Journal of Criminal Justice*, 41/1, 1-11.
- Singer, A. J., Chouhy, C., Lehmann, P. S., Walzak, J. N., Gertz, M., & Biglin, S. (2019). Victimization, Fear of Crime, and Trust in Criminal Justice Institutions: A Cross-National Analysis. *Crime & Delinquency*, 65(6), 822-844. <https://doi.org/10.1177/0011128718787513>
- Steinmann, J.-P. (2024). Faithful and fearful: Does religion promote or reduce fear of crime in Germany? *European Journal of Criminology*, 21(5), 631-664. <https://doi.org/10.1177/14773708241226824>
- Şan, M. K. (2007). Bilgi toplumuna geçişte sosyal sermayenin taşıdığı önem ve Türkiye gerçeği. *Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management*, 2, 70-106.

- Şan, M. K., Akyiğit, H. (2015). Sosyal Sermaye Tartışmaları ve Türkiye’de Sosyal Sermayenin Ölçülmesi Sorunu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 34, 123-134.
- Şenol, D. – Gülver, Ö. (2020). “Suçun sosyal psikolojik maliyeti: Suç korkusu ve suç korkusuna neden olan faktörler.” *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi / Journal of Social and Cultural Studies*, 5, 25-41.
- Vieno, A., Lenzi, M., Roccato, M., Russo, S., Monaci, M. G., Scacchi, L. (2016). “Social capital and fear of crime in adolescence: A multilevel study.” *American Journal of Community Psychology*, 58/1-2, 100-110.
- Vieno, A., Roccato, M. Russo, S. (2013). “Is fear of crime mainly social and economic insecurity in disguise? A multilevel multi-national analysis”. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 23, 519-535.
- Woolcock M., Narayan D. (2000). Social capital: Implications for development theory, research, and policy. *The World Bank Research Observer*, 15(2), 225–249. <https://doi.org/10.1093/wbro/15.2.225>
- World Values Survey. (t.y.-a). What we do. <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID=WhatWeDo> 22.02.2025
- Yetim, N. (2012). Ekonomi ve Sosyolojinin Yeni Bir Kavşakta Buluşması: Sosyal Sermaye. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(11), 91-106.
- Zhang, L., Messner, S. . F - Liu, J., Zhuo, Y.A. (2009). “Guanxi and fear of crime in contemporary urban China”. *The British Journal of Criminology*, 49/4, 472-490.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50
2. yazar katkı oranı : %30
3. yazar katkı oranı: %20